List 18.

NOVICE

Tečaj XXXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. maja 1881.

Obseg: Propad malega kmetijstva in kako mu na pomoč priti. — Pivškim kmetovalcem v prevdarek. (Dalje.) — Poziv na 2. hrvatski vinski sejm v Zagrebu. — Če čebela, ôsa, komár ali kak drug tak mrčes človeka piči. — Zoper volka v lesu (Hausschwamm) je petrolej dober pomoček. — Gospodarske novice. — Občni zbor Matice slovenske 27. aprila 1881. v Ljubljani. — Prebivalci polit. okraja Postojnskega po številjenji koncem leta 1880. (Konec.) — Nekaj o osebnih imenih korotanskih Slovencev. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Propad malega kmetijstva

in kako mu na pomoč priti.

Po spisu Jos. Pečnaka, posestnika v Villa-Triestini.

40 let opazujem kmetijstvo različnih dežel in z žalostjo gledam, kako kmetje čedalje ubožnejši postajajo. Naj njih nadloge opišem in povem svoje misli, kako bi se dalo na pomoč priti kmetijskemu stanu.

Da malo, srednje, pa tudi večje posestvo takim, ki sami ne delajo in zemljišča ne obdelujejo, prav malo ali nobenega dohodka ne donaša, in da gospodar takega tudi res ne pričakuje, razvidno je uže s tega, da posestva svojega še obdelovati in na njem gospodariti ne mara, marveč zemljo raje čisto zanemarja. Nekoliko bolje je s kmetom, ker ta sam dela, svojega dela pri računu ne jemlje v poštev in je na prav slabo življenje navajen, da svoje potrebe, kolikor more, skrči. To pa sega po nekaterih deželah in krajih naših tako daleč, da se peró kar vpira to na drobno popisati. Tu se uže ne sme več govoriti o „skrčenih potrebah“, tu je uže najhujša revščina, največa beda; ne le da otroci in ženske bolj nagi ko oblečeni okrog hodijo, — človek, ki je boljšega navajen, se kar vstraši, ko vidi, ob kaki hrani, večkrat še celó neslani, te uboge stvari živijo.

Posestniki zemljišč po Avstrijskem, Štajarskem in drugje se pritožujejo zoper sedanji prehudi davek in prosijo polajšanja. Jaz prav dobro poznam žalostno stanje svojih rojakov, al to vse še ni nič proti nadlogam po revnejih pokrajinah.

Kdo li ne pozna južne meje naše: Krasa, Primorskega, Dalmacije itd.? Če se le pelje po železnici, katera vendar gre še po najrodovitnejih krajih do Trsta, lahko vidi, koliko je tam golega kamenja. Nič ko sam kamen in sama skala, le tu in tam kaka globina, v kateri je nekaj sežnjev na okrog rodovitne zemlje. Tu je prava, velika revščina domá. In vendar je vkljub revščini še celó tu, kjer se mora vsaka ped zemlje nabrati in v košu znositi v globino ali ograd o in se mora razen tega še s kamenjem proti burji ograditi, kjer se mora, rekel bi, vsak seženj zemlje skup znositi, — vlada vsak seženj takega zemljišča z davkom oložila. Poslanci naši teh žalostnih razmer ali ne poznajo ali pa ne marajo poznati, kajti drugače bi bili svoje dni delali na to, da taki deli poljá ne le ne smejo biti davku podvrženi, ampak da bi se imeli prebivalci k obdelovanju in pogozdovanju Krasa še celó spodbujati in pri tem podpirati. Saj bi bila država le na dobičku, če bi se tisoči in tisoči oralov golih, kamenitih tal pripravili in obdelali za sadjerejo ali druge pridelke, in se potem le količkaj gleštali.

Vlada pa je žalibog vedno obdana večidel le od ljudi, katerim je blagor kmetijskega stanú deveta briga; ubijajo si glave le s tem, kako bi iznašli kak nov davek, a ne prašajo, kako ga bodo ljudje plačevali. Ta gospôda ne vidi izkazov o zaostalih davkih in strašnega števila posilnih prodaj posestev.

Baron Sennyey je 25. januarija t. l. v ogerskem državnem zboru rekel: „Štirnajst let smo uže naravnost ali posredno le davke poviševali, a to vedno puščanje (molženje) mora narod popolnoma izmlesti. Nas v Avstriji pa uže od leta 1848. neprenehoma z davki le preobkladajo, ni čuda toraj, če se sliši, da je bilo pred letom 1848. bolje“.

Mlajši zarod bi pač rad dokazal, da je to ravno narobe; al naj pozveduje, naj išče dokazov, naj pogleda po zemljišnih knjigah, da vidi, v kakem stanu je bil kmet takrat, koliko je imel takrat davkov plačevati in koliko jih ima zdaj. Davkov v denarji je bilo prav malo, vse drugo je dajal v pridelkih; če je več pridelal, več je dal, o slabih letinah pa ni dajal nič.

Dandanes je to drugače. Zdaj so davki štirikrat veči od onih pred 30 leti. Ni čuda, da je bilo takrat le prav redko kje slišati o posilni prodaji kakega kmetijskega posestva.

Kako pa dandanes?

Res, dohodki državni so se od l. 1848. pomnožili za štirikrat toliko, od kod pa je toliko milijard dolgov, ki tlačijo državljane ko môra?

Jaz mislim, da bi se kmetijstvu in vsemu prebivalstvu naše države izdatno pomagati dalo le s tem, če bi naši poslanci in posebno še zastopniki kmetijskih stanov delali na to, da bi se državni stroški, kolikor le gre, zmanjšali. V tem naj država išče pomoči, v tem se dá veliko prihraniti, in tudi, če se kaj potrosi, se utegne potrositi za kaj boljega, koristnejega. S tem bi se dala doseči ne le prava razmera med dohodki in stroški pri državnem gospodarstvu, marveč ostalo bi še kaj; le poguma in dobre volje za to bi bilo treba. (Dal. prih.)

Pivškim kmetovalcem v prevdarek.

Pisal R. Dolenc.

(Dalje.)

Za pridelovanje sladkorne pese je pivško podnebje kar se dá primerno, zemlja sama tudi boljša biti ne more. Pivka je vrhu tega tudi tako rekoč koncentrično ustvarjena, kar je za privaževanje pese, kurjave, odvaževanje sladkornih preš velicega pomena. Vrhu vsega tega bi pa tudi izdelovanje sladkorja na Pivki imelo v splošnem trgovskem oziru jako ugodne nasledke. Pomisliti je namreč, da se obila večina na Českem, Moravskem, Ogerskem, Gališkem, Ruskem itd. izdelanega sladkorja izvažuje na jug, v Trst, in iz Trsta naprej. V južnih deželah namreč sladkorna pesa, brez neprimerno velikih gospodarskih stroškov — za namakanje — dobro ne stori, vsled česar se ondi skoro čisto nič sladkorne obrtnije ne nahaja. Na Pivki izdelani sladkor bil bi odločno ravno iste kvalitete, kakor najbližji ogerski ali moravski, al kakošen razloček bi se kazal zarad vožnine! Sama vožnina bi znašala pri pivškem sladkoru toliko manj, da bi se nikake konkurence bati ne bilo.

Za resnično vpeljavo sladkorne obrti na Pivki treba razen zadostne pese — 200.000 do 500.000 starih cen tov za eno tovarnico (fabriko) — tudi še tovarne same. Praša se zdaj: kdo bi pa tovarno, katera stane 150.000 do 200.000 forintov sozidal? — No, uže marsikaka dobra — da najboljša — misel je le misel ostala, to je, ona se ni v bitstveni predmet spremenila, ker ji je prvega pogoja — denarja — manjkalo. Osobito Slovenci, in med temi še posebno vrli Pivčani, niso ljudje „kapitala"; to vem žalibog predobro. A vendar si upam trditi, da na denar, katerega bi trebalo sozidati sladkorno tovarno in jo vzdrževati, za zdaj niti misliti ni treba, kajti do naprave tovarne je še strašansko velik korak.

Da se na Pivki živinoreja povzdigne in kmetijska obrtnija uvêde — ne le sladkorja, ampak morebiti tudi kaka druga kakor predivstvo — za vse to je treba še veliko pred denarjem prave brige za stvar. Pivčanje bi morali najprej skupno svojo gospodarsko stanje premišljevati pričeti, skupno na njegovo predrugačenje, napredovanje delati začeti. Jaz ne morem o tehtnosti lastne, tukaj razodete misli sam soditi, vendar sem pa popolno prepričan, da vsak še tako dober, še tako tehten, občnemu blagru tega namenjeni nasvèt neploden ostane, če ne pride v občno presojenje, v občno razpravo tistih, katerim je namenjen.

„Novice" bere marsikdo na Pivki, — marsikdo med njihovimi častitimi bralci bode tudi moji misli pritrdil ter rekel: „res je, Dolenc ima prav, na Pivki mora kmetijsko gospodarstvo drugače postati, če ne, pridemo v revščini še „z dežja pod kap". Al kakor hitro se pivški gospodarji tukaj razodete misli sploh skupno združeno ne poprimejo, ostala bode le v „Novicah" na papirji; čez poli leta ali pa uže veliko poprej na njo nihče več mislil ne bode, in tako ostalo bode vse lepo pri starem kakor do zdaj. Vrli Pivčani! priznajte si vsak sam sebi, da tako kakor do zdaj z vašim gospodarstvom ne more naprej iti; priznajte pa tudi vsak to, da, ako bode vsak le sam za-se delal, osamljen po napredku, blagostanji hrepenel, tega vsaj v razodetem smislu dosegel ne bode. „V združenji je moč" — in ako je kje živa potreba, da se kmetovalci v namen splošnega napredovanja združijo, je to ravno na Pivki odločno najpotrebnejše. Vse, kar sem o bodočem kmetijstvu na Pivki navedel, je popolno dosegljivo, — dosegljiv je tudi za kmetijsko obrtnijo potrebni denar, toda seči morajo po njem vsi, ne pa le posamezni.

Pivški gospodarji, boljši veči posestniki, približajte se tedaj drug druzemu, in združite se pred vsem vsi v eno kmetijsko zádrugo, recimo, v eno tako zvano okrajno kmetijsko društvo „landwirthschaftlicher Bezirksverein", kakoršnih na zgornjem in spodnjem Avstrijskem, Moravskem, Českem, Šlezkem itd. dosti, z najboljšim vspehom delajočih nahajamo. V društvu razpravljali bi svoje lastne težnje, v društvu potezali bi se pri sl. ces. kralj. kmetijski družbi v Ljubljani, pri sl. vladi, pri visokem ces. kralj. kmetijskem ministerstvu za moralično, osobito pa tudi za materijalno podporo. V društvu prišli bi gotovo koj do spoznanja, da vam je pred vsem izdatnega pravega kmetijskega pouka potreba, in zahtevali bi dosledno temu od sl. vlade spretnega kmetijskega popotnega učitelja. (Kon. prih.)

Gospodarske izkušnje.

Zoper volka v lesu (Hausschwamm) je petrolej dober pomoček.

Treba je s petrolejem les namazati, da se ga navleče in napije. Nevarne volkove glivice so kmalu pokončane.

Če čebela, ôsa, komár ali kak drug tak mrčes človeka piči,

ni boljega pomočka kot je navadna čebula. Čebula se po sredi prereže in rana ž njo močno vriba. Navadno še potem rana ne oteče in kmalu tudi nič bolečine ni. Kdor tedaj okoli čebel hodi ali sploh na vrtu dalje časa biva, kjer se lahko primeri, da ga kaka taka žival piči, naj skrbi, da ima kako čebulo na vrtu.

Gospodarske novice.

* *V spomin cesarjevičeve poroke* je gornje-avstrijski deželni odbor 8 štipendij za učence kmetijske šole v gornji Avstriji ustanovil.

* *Stan letine do srede meseca aprila.* Po poročilih, katera so došla c. kr. ministerstvu kmetijstva, je ozimino žito (pšenica in rž) zimo skoro v vsem našem cesarstvu dobro prestalo in obeta obilo žetev, le iz severno-vzhodnih krajev Českega in zapadne Galicije so pritožbe došle, da je mraz precej žita vničil, na Štajarskem pa je žito zeló zarumenelo. — Detelja se je z malimi izjemami prav dobro ohranila; to velja tudi o senožetih v planinskih deželah, v Galiciji so pa senožeti še zeló zaostale. — Jara žita so lahko vsejali v gornji in dolnji Avstriji, na Koroškem, posebno pa na Tirolskem; na Štajarskem in Kranjskem so sicer meseca marca začeli sejati, al deževno vreme, ki je potem nastopilo, je setev zeló motilo. — Vinska trta ni, razen nižjih vinogradov na Štajarskem, nikjer škode trpela in kaže zdrav, dobro dozoreli trs. Vendar je od trt v tistih krajih, ki so predlanskim pozeble, letos le malo pričakovati. — Sadno drevje je cvetnih popkov obilo nastavilo.

* *Trtno uš* imajo na Ogerskem na 34 mestih, na Hrvatskem na 142 hektarih; ondi porabi letos vlada 30.000 gold., tukaj 5000 gold., da jo uniči.

* *Veliko zalogo mnogovrstnih mašin in manjšega orodja* za mlekarstvo, sirarstvo, poljedelsvo, sadje- in vinorejo in druge gospodarske potrebe ima fabrikant A. Pfanhauser na Dunaji (Graben Nr. 13). Kmetijski časnik „Wiener landw. Zeit." to zalogo toplo priporoča.

Poziv

na 2. hrvatski vinski sejm v Zagrebu.

Drugi hrvatski vinski sejm bode 12., 13. in 14. dne tega meseca v Zagrebu v palači hrv.-slav. kmetijske družbe. Na sejm je uže dozdaj prijavljenih čez 30.000 veder vina, različne cene.

Slovenski vinski trgovci in krčmarji se opozorujejo na ta sejm, kjer bodo imeli priliko seznaniti se s pravim poštenim hrvaškim vinom. Na tem sejmu dobila se bode tudi dobra slivovica in droženka domačega pridelka.

Katalogi vinskega sejma dobé se zastonj pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani in pri obrtniški in trgovinski zbornici.

Odbor za 2. hrvatski vinski sejm
v Zagrebu.

Društvene stvari.

17. občni zbor ~~Matice slovenske~~

27. aprila 1881. ~~v Ljubljani.~~

Ko se je zbralo blizo 70 društvenikov, tukajšnjih in vnanjih, tedaj mnogo čez število po pravilih Matičnih propisano, in je predsednik dr. Jan. Bleiweis konstatiral, da so po takem 17. občnega zbora ~~Matičinega sklepi~~ veljavni, je pozdravil došle gospode in pričel zborovanje z nagovorom, ki se je blizo tako-le glasil:

„Iz predloženega Vam programa, velečastiti gospodje, razvidite predmet današnjih obravnav; naj dodam jaz le nekoliko besedi.

Preteklo leto je Matica izdala čvetero knjig, ki jih imate v rokah; odbor misli, da je ž njimi zadostil vsem pravičnim zahtevam.

Za letošnje leto, ker se kažejo narodni ravnopravnosti milejši časi, namerava odbor posebno ~~ozir vzeti~~ za izdanje šolskih knjig. V tisku je uže v Pragi „Živalstvo“ s podobami, po najnovejši šolski knjigi Pokorneji poslovenil prof. Erjavec; v Blaznikovi tiskarni pa se tiska „Slovnica slovenska po Miklošičevi primerjalni“ prof. J. Šumana. Dalje je za tisek uže tudi pripravljena „Logika“ in „Dušoslovje“ prof. dr. Križana. Vrhu tega je prof. Ivan Macun dodelal mnogo let pričakovani ~~oddelek~~ „Slovenskega Štajarja“ z naslovom „Zgodovina slovenskega slovstva na Štajarskem“. Se ve, da tudi obširni „Letopis“ s poučnimi in zabavnimi članki itd. ne bode izostal. To je preliminar odborovemu delovanju za letošnje leto.

Ogromno delo zadelo je odbor z vredbo zaostalih plačil društvenikov. Temu delu se je ves žrtoval ~~o~~ tem poslu izvedeni odbornik gosp. Luka Robič, in njemu na pomoč je bil marljivi odbornik gosp. Feliks Stegnar, ker odborniku gosp. And. Praprotniku po novem letu, vkljub njegovi dobri volji, mnogotera šolska opravila niso več dopuščala, opravilom tajnikovim zadostovati. Dolžnost mi je, imenovanima gospodoma javno tu izreči toplo zahvalo za njun veliki trud pri izvrševanji tega izvanrednega posla. Likvidacija, gospoda moja, je kazala, kako važni faktorji so marljivi in vestni poverjeniki, prav desna roka Matici, in pa kako potreben jej je tajnik, ki ~~se ves more ukvarjati z~~ opravili pisarničnimi. V 6. točki današnjega dnevnega reda pride tajnikova služba v debato.

Konečno pa še nekaj. V malo dneh slavila bode Avstrija vsa in z domovino našo tudi Ljubljana svatbo svetlega cesarjeviča Rudolfa, ki se je pretekle dni tako ljubeznjivo obnašal do zastopnikov slovenskih občin v Trstu in Sežani, da so nam vsem srca igrala velike radosti, ko smo čuli prihodnjega našega vladarja govoriti slovanski. O svečanostih, ki jih bodo veselemu godu na čast navdušeno obhajala tudi vsa narodna društva, ne more pa zaostati Matica naša in bode po svoji skromni moči storila, kar literarno društvo storiti more: zapisala bode, kakor je lani storila z encikliko papeža Leona XIII., Slovanom tako milo, v svoj letošnji „Letopis“ 10. dan maja, ko bo cesarjevič Rudolf v ljubezni podal svojo roko kraljevi nevesti Štefaniji. Da se bode deputacija oni dan poklonila gosp. deželnemu predsedniku in čestitala o vsej Avstriji veseli dogodbi ter da bode s zastavami olepšala svoji hiši — vse to, vem, da je, častiti gospodje, tudi Vaš sklep. Zato Vas pozivljam, da ~~se~~ v potrjenje mojih besedi ~~vzdignete~~ s svojih sedežev in z menoj zakličete: „slava, slava svetlemu cesarjeviču in njega prihodnji soprogi!“ — In navdušeni slava- in živila-klici so doneli po dvorani. (Dal. prih.)

Ozir po domovini.

Prebivalci političnega okraja Postojnskega po številjenji koncem leta 1880.

(Dalje in konec.)

2. *Sodnijski okraj Postojna.*

1. Občina Postojna (Staravas 95, Belsko 159, Veliki Otok 190, Hraše 288, Studeno 481, Mali Otok 102, Zagon 187, Zalog 243, Postojna 1621, Strmca 147 prebivalcev), skupaj 3513, med temi 136 Nemcev, 6 Čehov, 1 Talijan, vsi drugi Slovenci.

2. Občina Košana (Ruje 158, Čepno 238, Gornja Košana 422, Ostrožnobrdo 413, Suhorje 312, Dolnja Košana 267, Vovče 162 prebivalcev), skupaj 1972, vsi Slovenci.

3. Občina Šmihel (Starašica 188, Velika Pristava 138, Hrastje 214, Kal 459, Mala Pristava 181, Nadanje Selo 294, Narin 469, Novošica 225, Neverke 139 prebivalcev), skupaj 2307, med temi 48 Nemcev, vsi drugi Slovenci.

4. Občina Št. Peter (Nemška vas 65, Trnje 471, Gradec 74, Klenik 352, Palčje 294, Petelinje 333, Radohova vas 332, Št. Peter 256, Selce 389 prebivalcev), skupaj 2566, med temi 6 Nemcev, vsi drugi Slovenci.

5. Občina Slavina (Grobše 131, Koče 314, Matenja vas 227, Orehek 350, Prestranek 93, Rakitnik 243, Slavina 454, Žeje 107 prebivalcev), skupaj 1919; med temi 29 Nemcev, vsi drugi Slovenci.

Celi sodnijski okraj Postojna ima tedaj 12.277 prebivalcev, in sicer 12.051 Slovencev, 219 Nemcev, 6 Čehov in 1 Talijana.

3. *Sodnijski okraj Senožeče.*

1. Občina Senožeče (Gaberšče 148, Senožeče 953 prebivalcev), skupaj 1101, med temi 23 Nemcev, 5 Talijanov, vsi drugi Slovenci.

2. Občina Hrenovice (Brezje 62, Studenec 166, Bukovje 238, Gorenje 153, Hrenovice 252, Hrenovske Goriče 216, Velika Brda 87, Veliko Ubeljsko 258, Hruševje 212, Mala Brda 76, Malo Ubeljsko 111, Landol in Brinje 265, Predjama 240, Šmihel 463, Razdrto 314, Rakulek 107, Sajevče 100, Slavinje 94, Strane 175, Črmelice 23 prebivalcev, skupaj 3612; vsi Slovenci.

3. Občina Britof (Britof 182, Dolnje Vreme 262 prebivalcev), skupaj 444, med temi 1 Čeh, drugi Slovenci.

4. Občina Famlje (Famlje 170, Vremske Goriče 114 prebivalcev), skupaj 284; med temi 3 Poljaki, drugi Slovenci.

*

5. Občina Laže 209 prebivalcev, vsi Slovenci.

6. Občina Sinadole 163 prebivalcev, vsi Slovenci.

7. Občina Dolenja vas (Dolenja vas 336, Potoče 108, Vitovše 62 prebivalcev), skupaj 506; vsi Slovenci.

8. Občina Gorenje Vreme (Gorenje Ležeče 166, Gorenje Vreme 189 prebivalcev), skupaj 355; med temi 14 Nemcev, 1 Čeh in 2 Talijana, drugi Slovenci.

Celi sodnijski okraj Senožeče ima tedaj 6674 prebivalcev, in sicer 6625 Slovencev, 37 Nemcev, 2 Čeha, 3 Poljake in 7 Talijanov.

4. Sodnijski okraj Bistrica.

1. Občina Čelje 218 prebivalcev, vsi Slovenci.

2. Občina Trnovo (Brdce 64, Velika Bukovca 245, Mala Bukovca 189, Dobrepolje 134, Harije 317, Koseze 206, Merečje 163, Postenje 152, Postenjšek 68, Soze 55, Tominje 243, Topolec 277, Trnovo 629, Zarečje 233, Zarečje 108 prebivalcev), skupaj 3083, med temi 8 Nemcev, drugi Slovenci.

3. Občina Bistrica 688 prebivalcev, med temi 1 Nemec, 1 Hrvat, drugi Slovenci.

4. Občina Knežak (Beč 647, Jurčice 279, Knežak 774, Koritnica 237, Podtabor 60, Šembije 260 prebivalcev), skupaj 2257; vsi Slovenci.

5. Občina Jablance (Jablance 125, Jasen 182, Vrbovo 261, Vrbica 243, Gornji Zemon 423, Dolenji Zemon 186, Trpčane 146, Kuteževo 228 prebivalcev), skupaj 1794, vsi Slovenci.

6. Občina Janeževobrdo 146 prebivalcev; vsi Slovenci.

7. Občina Smerje 339 prebivalcev; vsi Slovenci.

8. Občina Kilovče (Bitinje 137, Kilovče 174 prebivalcev), skupaj 311; vsi Slovenci.

9. Občina Prem (Bitinje 41, Prem 453 prebivalcev), skupaj 494; vsi Slovenci.

10. Občina Rateževobrdo (Bitinje 81, Rateževobrdo 103 prebivalce), skupaj 184; vsi Slovenci.

11. Občina Zagorje (Drškovce 151, Parje 125, Tabor 52, Zagorje 660 prebivalcev), skupaj 988, med temi 2 Nemca, drugi Slovenci.

Celi sodnijski okraj Bistrica ima tedaj 10.502 prebivalca, in sicer 10.490 Slovencev, 11 Nemcev in 1 Hrvata.

Starozgodovinske stvari.

Nekaj o osebnih imenih korotanskih Slovenov.

Spisal Davorin Trstenjak.

I.

Jezikoslovcem prepuščam, naj določijo, s katerim slovanskim jezikom je korotanski v najbližnji sorodnosti; jaz tukaj hočem samo pozornost starinoslovcev na neke okoliščine obrniti, katere se dosedaj še niso v poštev jemale.

Ako stara osebna imena korotanskih Slovencev pogledamo, ne najdemo, da bi bila edno ista s srbohrvatskimi, marveč se vjemajo s staromoravskimi.

26. decembra l. 888. pokloni kralj Arnulf Mildruti svojega podčašnika (peharnika, pincerna) Heima soprogi nekoliko sužnjev Nemcev in korotanskih Slovencev; med slednjimi se imenujejo: Strammir, Sitimuzil in Trebifrater (Ankershofen „Regesten der vierten Periode I.“).

Imena z deblom: Stram se najdejo pri zapadnih Slovanih, in sicer pri Moravcih: Stram-ata, Stramota (Codex Mor. 1202, 212.)

Sitimuzil gotovo ni nič druzega nego skaženo: Žitimysl, imena s končnico: mysl, pa so sploh le pri zapadnih Slovanih običnа, primeri: Pře-mysl, der Vorbedachte. Tudi imena z deblom: Žit so priljubljena pri zapadnih Slovanih, na pr.: Žito-mir, Žiteslav, Žito itd. Ime Trebifrater je brez dvombe skaženo iz Trebibrater. Imena iz debla Treb so zopet vlastnina zapadnim Slovanom, na pr.: Treb-a, Treb-an, Treb-ek, Treb-ata, Trebe-mir, Trebe-mysl, Treb-ota, Trebe-slav, Treb-sa, in sicer večidel staromoravska (glej „Codex Morav.“ II, 1205, 29. in na drugih mestih).

Cesar Oton III. daruje 19. julija l. 993. nekemu Slovencu Zebegoi dve kmetiji in Suarzdorf, Pudinawiz, Duchumuzlidorf, Gumlahi et Douplachi in pago Croudi et in comitatu Otgari, Comitis“ (Hormeier „Beiträge“ II. 98).

Imena s temo: Seb nas zopet k zapadnim Slovanom peljajo; Moravci poznajo imena: Seb-or, Sebot, Seb-oj, Sebi-slav. Končnico goj nahajamo tudi v slovenskih imenih: Čiči-goj, Svili-goj, Nabergoj. Obliki vasi Pudinawiz, skaženo iz: Budinovice, dalje: Duhumuzlidorf, skaženo iz: Duhomysl-dorf opominjate tudi na zapadnoslovanske oblike in tvarine. Ti vasi ste stali v judenburškem okrožji.

28. aprila l. 980. pokloni cesar Oton II. koroškemu vojvodi Otonu „in pago Karintriche“ quinque hubas regales in villis: Otmanica et gnevuotindorf“.

Ime Otmanica je iz teme Ot in končnice manica. Otmanica je toraj vas Ot-man-ova. Imena iz teme Ot se obilo nahajajo pri Čehih, na primer: Ot-a, Ot-ek, Ot-ik, Ota-slav, tudi pri Moravcih („Codex Morav.“ t. II, iz leta 1249).

Gnevuotindorf je selo gospodarja: Gnevotina, in imena iz tem gněv so izključivo zapadnoslovanska; slovenski jezik besede: gněv neti ne pozna.

Mi najdemo staročeska in staromoravska imena: Gněv-a, Gněv-aš, Gněv-ka, Gněv-on, Gněvomir, Gněv-ota itd. Pri Srbo-Hrvatih, ki besedo gněv tudi poznajo, niso bila ta imena navadna.

O imenu Valkun, ki se tudi pri starih Moravcih nahaja, sem uže govoril.

30. maja l. 930. pokloni koroško-nemški plemič Marchuuart salcburškemu škofu svoja imetja „ad Undrimam“, na gornjem Štajarskem; priče so bile Nemci: vojvoda Pertholt, grof Liutprecht itd. med Slovenci: Zuentipolch in Uuelisnich („Anhang zur Juvavia“, str. 166. cap. LXXX).

Ime Zuentipolch je zapadnoslovansko: Sventipolk, novočesko: Svatopluk, rusko: Svjatopolk. Pri Jugoslovanih ni najti priimka: polk, pač pa pri zapadnih in sevrnih Slovanih, na pr.: Jaro-polk itd.

Uelisnich je skaženo iz: Velišnik. Iz debla: Vel so zapadni Slovani zopet stvarili mnogo osebnih imen, na primer: Vel-e, Vel-ena, Vele-tin, Veleslav, Vel-ih, Vel-iš; slednje ime je posebno priljubljeno bilo pri Moravcih.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Rusije 20. aprila. :: *) — V dopisu iz Avstrije v nekem ruskem časopisu sem čital prerokovanje, katero je dopisnik slišal na Tirolskem in na Českem, namreč prerokovanje, da „nas čaka 7 strašnih let od leta 1876. do 1882. Najbolj strašno med temi 7 leti bode pa 1881. leto; kdor bode to leto preživel, bode

*) Srčen pozdrav! Vred.

lahko rekel, da ima železno glavo". Ne vem prav, ima li to prerokovanje pomen za ves svet ali pa le samo za kak del svetá, na pr., za Rusijo. Reči le morem, da vse svoje žive dni ne pomnim takega nepokojstva, take trevoge, kakoršno sem izkusil poslednji čas. Še celó vreme se punta. Okoli 20. aprila sem navadno hodil po alejah v lahki poletni suknji, letos pa vidim po ulicah na senčni strani še cele griče snega in ledú, polje je sploh pokrito s snegom, le na solnčnih sklonih se je pokazala zemlja. Po srednji Rusiji, od Orla do Tveri so do včerajšnjega dne še vozili po ledu čez reke na težkih saneh. Še le danes se je led začel trgati ter zdaj bode splaval. Gorkomer kaže na solncu 12, v senci 6 stopinj R., ponoči pa pada do ničle. Nebo je bilo 8 poslednjih dni čisto jasno; danes se je pooblačilo, tedaj bode ponoči tudi bolj toplo. Jug od Orla je sneg uže davno stajal; ozimina — pišejo — kaže prav lepo, spomladansko delo gre vspešno.

Lansko leto prve dni maja smo izgubili prejšnjega ministra narodnega prosveščenja grofa Tolstega. To je bil mož omikan, značajen, slavjanoljub. Bil je 14 let minister in je dal Rusiji pravo humanitarno šolo. Zgodovina bode o njem veliko vedela povedati. Zraven grofa Tolstega bode zgodovina pri naših potomcih proslavljala kot prosvetitelje Rusije: Leontjeva, Katkova in Georgijevskega. To so štirje neomahljivi stebri ruske humanitarne šole. Katkov in Georgijevski poslujeta še vsak na svojem mestu: Katkov kot direktor liceja cesarjeviča Nikolaja (ta licej je v Rusiji popolno to, kar v Avstriji „Terezijanum") in kot pisatelj, izdatelj „Ruskega Vestnika" in „Moskovskih Vedomosti", Georgijevski pa kot predsednik učene komisije pri ministerstvu narodnega prosveščenja. Leontjev k nesreči je umrl; grofa Tolstega je pa vrgla z ministerskega stola intriga in lastna neprevidnost, to je, prevelika vera v poštenost ljudi. Naj omenim le en slučaj. Dokler je bil Golovnin minister (do 1866. leta), je prejemal „Golos" po 7000 rubljev na leto podpore iz dispozicijonnega fonda ministerstva narodnega prosveščenja proti temu, da bode podpiral to ministerstvo. Grof Tolstoj pa ni hotel nobenemu časopisu nikakoršne denarne podpore dajati, rekši, da pošteni časopisi bodo sami, po svoji poštenosti, podpirali pošteno delo; ves dispozicijonni fond je grof Tolstoj obrnil v neposrednji prid sami šoli. Al „Golos" ima o poštenosti drugačen pojem, češ, da 7000 rubljev letne podpore bil bi v 14 letih lep znesek z 98.000 rublji, in vrh tega znesli bi tudi obresti precejšnjo svoto. Da mu je grof Tolstoj odvzel tak „pošten" znesek, tega mu „Golos" ni mogel odpustiti, in zato je „Golos" slekel ruski kaftan, namesto njega je pa oblekel frak evropejskega liberalca in zvrh liberalnega fraka se je še ošemil v livrejo poljskega žondista ter je vseh 14 let jarostno kakor besen udrihal po grofu Tolstem, po ministerstvu narodnega prosveščenja, po klasicizmu in po nerazločnem ž njim slavjanofilstvu.

Za grofom Tolstom je Saburov postal minister po priporočilu kneza Bismarka. Je li kaj resničnega ali nič na tej govorici, tega ne vem; al ona dovoljno karakterizuje poslednjo dobo našega časa. Ministerstvo Saburova se je oznamenovalo s svojo psevdo liberalno brezznačajnostjo in slabostjo. Kar je grof Tolstoj sezidal v 14 letih, malo da ni Subarov podrl v enem letu: v gimnazijah je šlo vse nazaj, v vseučiliščih se letos učili niso nič, šumeli pa so mnogo, mnogo. Saburov je bil psevdo-liberalen minister celih dolgih, predolgih 11 mesecev. Novi car nam je dal sredi meseca marca novega ministra, barona Nikolajija. Njega sploh opisujejo kot moža omikanega, značajnega, strogega. Uže prve dni, ko je nastopil službo, je bil v petrograškem vseučilišči ter je rekel profesorjem med drugim to-le: „Sploh se govori, da v naših visokih šolah mnogo šumí, malo pa se uči; prizadevajte si, gospoda, delati na to, da bi šuma ne bilo ne mnogo, ne malo, ampak učili da bi se, učili, mnogo učili!" —

Izmed hudodelcev, ki so grozovito ubili cesarja Aleksandra Nikolajeviča, je bilo 6 obsojenih v smrt na vislicah, 4 možki in 2 ženski; 5 so jih obesli, kazen eni ženski, židovki, pa je odložena, dokler ne ozdravi, ker je nosna. Glavar teh hudodelcev (sam sebe je imenoval „ataman") rodom je Poljak. Njegov oče se je imenoval Želiaba; rodil se je v Kerči ter vstopivši v šolo je predelal svoje ime po ruski: Želêbov. Na vseučilišči je bil v Odesi; tam ga je nek agitator v kavarni za 100 rubljev najel kot uda nihilistične zarote. Ko je Želêbov pred sodniki v svojem zagovoru rekel, da on je „ruskij čelovek", mu je besedo prestriglo silno mrmranje in splošni nevoljni šum poslušavcev. Ena izmed ženskih, namreč tista, iz katere stanovanja so hudodelci šli 13. marca na svoje krvavo delo, je nemška židovka Helfmann Tisti prestopnik, ki je vrgel prvo bombo pod cesarjevo kočijo, je tatarskega rodu; njegov praded, ko se je krstil, si je prisvojil rusko ime: Rijsakov (od rijsak = Traber = konj, ki lepo dirja). Kibalčič, Mihajlov in Perovskaja so pa Rusi. Na semenovskem trgu v Petrogradu, kjer so jih obesli, se je zbralo, kakor pišejo, čez 60.000 ljudi. Tukaj se je spet očitno pokazalo, da nihilisti med ruskim narodom nimajo prijateljev: neka malopridna ženska se je začela spodtikati nad obešanjem hudodelcev; narod jo je precej zgrabil, mnogi so vzdignili pesti, drugi so kričali: „Povesitj i jejo, negodnuju!" Policaji in vojaki so jo komaj oteli iz pesti naroda. Na to je priskakal na konji gradonačelnik Baranov, in ko je on velel odpeljati jo v svojo pisarno, ga je narod pozdravljal s splošnim „ura!" (Dal. prih.)

Iz Trsta 1. maja. ⁎ (*Cesarjevič Rudolf v Trstu.*) Ker so zadnje „Novice" z veliko radostjo na kratko omenile, kako ljubeznjivo se je svetli cesarjevič Rudolf, prihodnji vladar avstrijski, unidan obnašal do slovenskih deputacij, ki so se mu v našem mestu poklonile, bode gotovo častitim bralcem všeč, ako kaj bolj na drobno in tudi zanesljivo zvedó, kaj je s slovenskimi deputacijami govoril v hrvatskem jeziku, katerega prav lepo in gladko govorí. Ker bi „Novicam" ne mogel bolje popisati te konverzacije, nate jo, kakor jo popisuje tukajšnja „Edinost" v zadnjem svojem listu, tako-le:

Slovenske deputacije je vodil gosp. Nabergoj. Gosp. Nabergoj nagovori cesarjeviča po slovensko in ga zagotovi največe udanosti slovenskega ljudstva do presvitle dinastije, na kar mu predstavlja deputacije, s katerimi je princ govoril v lepi hrvaščini; govoril je namreč z vsakim udom deputacije posebe in vsacega izpraševal o njegovem stanu itd. Konečno pa se zahvali vsem deputacijam skupaj skoro od besede do besede tako-le: „Veseli me, da ste me došli pohodit, poznana je mi udanost Slovencev do prestola; sprejmite srčno moje priznanje in zahvalo." — Nazoče je vse ganila prijaznost prestolnega nastopnika, posebno pa to, da se je princ z njimi razgovarjal v lepi materinščini. Kakor smo pozvedeli, zna cesarjevič Rudolf izvrstno česko in hrvatsko in vidi se iz vsega, da je prijatelj Slovanom. Še moramo omeniti, da ga je tržaški župan, ko je sprejel mestni zbor, nagovoril italijansko, a cesarjevič je odgovoril po nemško; ko pa pride do Nabergoja, sam cesarjevič ga nagovorí blizo tako-le: „Po imenu sodim, da ste Slovan"; temu je Nabergoj pritrdil in z njim je potem princ tudi na dalje konverziral po hrvatsko. Z veseljem pristavljamo še, da cesarjevič poudarja vse besede, kakor rojen Slovan. —

Kaj se je v Trstu zarad tega opazovalo, tega za danes nočemo popisati, ker nam to viši obziri zabranujejo. Le to hočemo zaznamovati, da je bilo slovenskim deputacijam od neke strani močno priporočano, da morajo s princem govoriti nemški ali pa francoski, kar pa so vse deputacije od prvega začetka odbivale in javile, da bi v skrajnem slučaju rajše govorile francoski, nego nemški. Reklo se je deputacijam tudi, da princ ne zna slovenski, a visoki gospod sam je ono gospodo sijajno dementiral. — V srcih vseh, kateri so videli to in govorili s cesarjevičem, zapustil je on tak mogočen vtis, da bodo vedno mislili na-nj z največjo ljubeznijo in udanostjo. Bog živi, Bog ohrani našega cesarjeviča Rudolfa. Ta klic zdaj najrajše ponavljajo tržaški Slovenci. — Bralci „Novic" po kratkih teh črticah lahko sami brez mojega zagotovila sodijo, kako je ljudomili princ očaral srca vseh rodoljubov.

V Gorici 1. maja. — Program slavnosti za dan poroke cesarjeviča Rudolfa je naše županstvo priobčilo. Na Dunaj pojde deputacija — župan dr. Deperis, eksc. gosp. grof Franc Coronini in pl. Karol Ritter — izročit adreso goriškega mesta; 9. maja zvečer bo velika bakljada in vse mesto razsvetljeno; 10. maja ob 10. uri slovesna maša z zahvalnico; — zvečer koncert v sijajno razsvetljenem gledišči; mestnim zavodom je dovoljen v vesel spomin primeren priboljšek. — Da bodo vsa učilišča svoje posebne svečanosti imela, razume se samo po sebi. — Judovska občina napravlja tudi nekaj in bode tisti dan menda vsa — katoliška, če je res, kar piše tržaška „Adria", da bodo namreč peli naši judje „Te Deum". Razmišljenost nekih časnikarjev je res kolosalna! Veteransko društvo misli tudi posebno bakljado napraviti. — Danes so šli naši veterani v Trst k blagoslavljanju zastave tržaških veteranov. — Glasoviti tržaški „Indipendente", ki je za nekatere reči uradni list neuradnih tukajšnjih Lahov (ali znam euphemistično pisati?!) priobčil je 28. aprila vse podatke letošnjega ljudoštetja. Po veri šteje Gorica: katoličanov 18.975; zedinjenega Grka 1; nezedinjene 3; protestantov augsburške vere 131; helvetijske 50; judov 238; brezvércev (confessionslos) 10. — Brati in pisati zna možkih 5877, ženskih 6020; samo brati (ne pisati) možkih 80, ženskih 286; brati in pisati jih ne zna možkih 3056, ženskih 4089. V teh poslednjih številkah so všteti tudi otroci do 6. leta. — Kupčijska zbornica ima 5. t. m. volitve. — V sredo in četrtek bo izpostavljena krasna adresa dež. odbora, ki se pokloni cesarjeviču.

Iz Vipavske doline 1. maja. (*Letina; priprave k cesarjevičevi poroki.*) Po dolgem deževnem vremenu, kateri je skoraj ves april kmetovalca v njegovem delu motil, pričakali smo vendar lepih dni. Zgodnja spomlad, katera je prva podpora tukajšnjemu kmetu, kaže prav dobro. Češenj bode, ako kaj posebnega ne pride, jako veliko; prvih fig, katere imajo precejšnjo vrednost, bode izvanredno mnogo in tudi marelice, posebno zgodnje, so primeroma dobro nastavile, ako se pomisli, da to drevo ne rodi zaporedoma in lani je pa bila izvrstna marelična letina. Tudi za trto bode morda letos zopet „enkrat" letina, kajti ona je pozno obzelenela in to je jako prav za tukajšnje podnebje, — vsaj stari vipavski pregovor pravi, da je takrat dobra vinska letina, „kedar trta zaraja še le meseca maja." — Priprave v slavo poroke njegove visokosti carjeviča Rudolfa in princesinje Štefanije so v vseh občinah naše doline živahne. Občina vipavskega trga v zvezi z nekaterimi drugimi občinami naredi v nedeljo 15. maja veliko národno veselico v slavo gori omenjene poroke na Zemoni (poletnem gradu gosp. grofa Lanthieri-ja) pri Vipavi. Nameravano je bilo, da se te veselice složno vse občine vipavskega okraja vdeležé, a žalibog nekatere občine celó pri tacih priložnostih kljubujejo. Program tej narodni veselici, kateri še natanko ni določen, bode v glavnih potezah ta-le: V soboto 14. maja popoludne veselica šolske mladine, zvečer razsvitljava Vipave in bakljada, spremljena od vse vojaške godbe pešpolka Hesovega iz Gorice, od Vrhpolja skozi Vipavo do Gradiš. Drugi dan, to je, v nedeljo 15. maja zjutraj budnica, o poludne sijajni banket in popoludne ob 4. uri začetek velike národne zabave na Zemoni. Pri tej zabavi svirala bode zopet gori omenjena godba, igrale se bodo ljudske igre in na pripravljenih plesiščih (briarjih) bode mladina sodelujočih občin smela plesati. V gradu samem se bode pričel proti večeru ples zbrane gospode. Kako da bode veselica izpala, bodem ob svojem času poročal.

Iz Cola pri Vipavi 21. aprila. (*Gozdne zadeve.*) Uže dolgo časa se ni z naših revnih hribov nibče oglasil. Misliti bi se utegnilo, da smo popolnoma zamrli. Al temu ni ravno tako, še živimo, akoravno prav borno. A danes ni moj namen, tukaj na dalje tega povdarjati, le toliko naj še opomnim, da se je bati, ako se kmalu boljše vreme ne povrne, da uboga živina glada pocepa, kajti uže sedaj jo gonijo ljudje na pašo, ker nima doma ničesar ugrizniti. Danes je pa še po tukajšnih višinah sneg zapal; sena ni na prodaj, in kar ga je, je grozno drago, denarja pa ni nikjer. Tedaj je glavna podlaga našega revnega hribovca — živinoreja — v prav veliki nevarnosti. — A obrnimo se k nekaj bolj veseli stvari. Kakor prejšnja leta, se je tudi letos iz tukajšnje, do sedaj c. kr. gozdne drevesnice, pesestnikom tukajšnje okolice okoli 80.000 sadik brezplačno razdelilo. Kakor vodja in oskrbnik te drevesnice štejem si v dolžnost, da očitno pohvalo izrečem vsem tistim, ki so z veseljem po sadike prišli, kajti to je veselo znamenje napredka. Spominjam se, kako so se, ko sem pred 10. leti začel gozdorejo tukaj gojiti, nekateri starokopitneži v pest smejali, al zdaj, ko vidijo, da imajo sosedje po seženj visoke smreke, mecesne in bore, jeli so kimati z glavo, češ, kaj ko bi tudi mi jeli kaj saditi! In res so jeli nekateri izmed njih po malem sadike v zemljo vtikati. S pohvalo moram reči, da se za gozdorejo najbolj zanimajo posestniki iz Predjame, kajti prišlo je 3 ure daleč iz tako majhne vasice kacih 14 mož po sadike in samo ti so jih vzeli 35.000. Vse to kaže, da se v tukajšnji drevesnici najizvrstnejše sadike izrejajo, kar tudi izkušnje potrjujejo. Obžalovanja je tedaj vredno, da nam je sl. gozdno nadzorstvo vso podporo za našo drevesnico odreklo zato, ker je v Ljubljani za vso kranjsko deželo napravljena velikanska drevesnica. — Dvomljivo je vendar, ali more ljubljanska drevesnica bolj oddaljenim krajem, posebno če niso ob železnici, popolno vstrezati. Marsikateri hribovski posestnik si celó ne zna naročiti in ne vé, kam naj se obrne; razen tega je pa še posebno treba dobre volje, katera se pa redko kje nahaja. Po pravici in lastni izkušnji smem trditi, da kdor hoče gozdorejo kaj izdatno pozdigniti, mora ljudem na vse ljube načine prigovarjati, jim sadike tako rekoč v roko podati, in skoraj pomagati jim vsaditi jih. Ker je tedaj stvar tako važna, bilo bi škoda, ako bi se naša izvrstna drevesnica opustila. Zato sem sklenil, nekoliko denarja in truda žrtvovati vsako leto in nekoliko sadik za svoje prijatelje in za-me izrediti, kajti nikdar ne smemo pozabiti resničnega pregovora: „kar je ribi voda, to je kmetu gozd." — Naj še h koncu nekaj druzega, nič manj važnega omenim. Ker je sl. ministerstvo kmetijstva, kakor se je v raznih časnikih čitalo, deset tisoč gold. za pogozdovanje Krasa dovolilo, bilo bi želeti, da bi oni gospodje, ki so za to postavljeni, vendar enkrat pregledali in se prepričali, kje se prav

za prav Kras začenja. Jaz mislim, da pogozdovanje ima namen, da se huda burja zabrani, tedaj se mora misliti, da se Kras pričenja tam, kjer začne huda burja pihati. Dragi čitatelj, ako si kedaj od Idrije čez Črni vrh potoval, so se ti, ko si prišel do vipavske meje pri Cencu, vrata odprla, skozi katera se huda burja o širni planjavi po pečinah in skalovji v vipavsko dolino in potem dalje drvi. Želeti bi tedaj bilo, da bi se oni gospodje, ki imajo s pogozdevanjem Krasa opraviti, nekoliko bolj na naše revne, burji izpostavljene, skalnate golačevine ozirali in tako našim sosedom Vipavcem in dalje Kraševcem s pogozdenjem tukajšnjih golačevin hudo burjo kolikor toliko zabranili.

A. Rovan.

Iz Novomesta 22. aprila. (*Poročilo o 3. in 4. odborovi seji kmetijske podružnice naše*) 1. Tajnik naznani odboru imena novih udov kmetijske podružnice in poroča o delovanji ljudske šole v sadjereji, ter omeni veselo novico, da dobile so v teku dveh let — razen dveh šol — vse ljudske šole novomeškega šolskega okraja šolske vrte, v katere zasadili so skoraj vsi gosp. učitelji s šolsko mladino drevesnice. Posebno hvalevredna v tej zadevi je ljudska šola v Stopičah pri Novomestu. V šolskem vrtu te šole nasadil je učitelj gosp. J. Franke s svojimi učenci v dveh letih drevesnico, ki šteje 850 cepljenih, iz pečkov izrejenih divjakov. — 2. Odbor je sklenil, da se uže tudi v „Novicah" natisneni podučni listi „o pomenu oklica za pritožbe (reklamacije) proti uredbi zemljiškega davka", ki jih je podružnica novomeška na svoje stroške založila, brezplačno razdelé med kmečke posestnike. — 3. O predsednikovem predlogu, da osnovala bi se v obližji Novomesta kmetijska založnica z neomejenim poroštvom, sklenil je odbor, da naj se pravila, ki poslala jih je banka „Slavija" v ta namen na pogled, prepišejo, potem odborovim udom dajo, da jih natančno pročitajo in o tej reči se bode pri prvem občnem zboru kmetijske podružnice sklepalo. — 4. Po posvetovanji odborovem o predlogu tajnikovem, ki ga je stavil pri drugi odborovi seji o osnovanji vaščanskih kmetijskih društev, naročil je odbor odseku, da pretresava in poroča o vprašanji: v kaki zvezi bi bila ta društva s kmetijsko družbo v Ljubljani in s podružnico novomeško? — 5. O nasvetu predsednikovem, da napravi kmetijska podružnica kmetijsko srečkanje po zgledu kmetijske podružnice v Vipavi, sklenil je odbor, da skliče se zadnje dni meseca junija v ta namen občni zbor kmetijske podružnice.

Dr. Albin Poznik, predsednik podružnice. Anton Derganc, tajnik.

Novomesto 1. maja. — Narodna naša čitalnica priredi zvečer 10. dne maja na čast cesarjeviču Rudolfu in princesinji Štefaniji o priliki njune poroke svečanost z nagovorom, petjem in sijajnim plesom. Vstopnina za osebo 50 kr., za rodbino 1 gold. Čisti dohodek je namenjen revni šolski mladini.

Iz Kranja 1. maja. — Poroko svetlega cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo obhajalo bode naše mesto tako-le: 1. Predvečer 9. dne maja: Razsvetljava mesta; godba in bakljada požarne brambe. — 2. 10. dne maja: Zjutraj streljanje in godba. — 3. Okinčanje mesta z zastavami. — 4. Slovesna sv. maša. — 5. Po sv. maši razdelitev knjižice „Cesarjevič Rudolf" med šolsko mladino s primernim nagovorom in petjem v šolskem poslopji. — 6. Čestitanje mestne občine po c. kr. okrajnem glavarstvu. — 7. Obdarovanje ubogih v mestni hiši.

Iz Ljubljane. — Kakor iz „Razglasa volilne komisije zborniice kupčijske in obrtnijske" razvidimo, bode volitev novih odbornikov v to zbornico 17. dne tega meseca, zato se kmalu začnó v Ljubljani po mestnem magistratu, na deželi pa po okrajnih glavarstvih razpošiljati glasovnice tistim, ki imajo pravico voliti. Katere možé naj pa volijo, to bode danes sklenil narodni volilni odbor in „Slov. Narod" in „Slovenec" jih okličeta uže ta teden, „Novice" pa prihodnjo sredo. Naj zato našim domoljubom danes le ta vljudni opomin damo, da se ne dadó zapeljati našim nasprotnikom, da bi jim obljubili njihove privržence voliti, in da tudi svoje prijatelje, ki imajo pravico voliti, opozorujejo, da se nasprotnikom ne vsedejo na limanice, kakor se je to zgodilo pri zadnjih dveh volitvah. Zato pozor, gospodje volivci, zdaj gre zopet za zmago domačinov!

— Ljubljana tudi se uže čvrsto pripravlja na slovesne dni prihodnjega tedna. Kakor slišimo, bo v pondeljek zvečer velika soirea pri gospodu deželnemu predsedniku, pred katerega stanovališče okoli 9. ure pride z bakljado pevski zbor čitalnični in poje tri velike zbore, med katerimi je himna na čast slovesni poroki, zložena po gosp. Nedvedu.

— (*Hranilnica ljubljanska*) bo po sklepu včerajšnjega zbora poroko svetlega cesarjeviča slavila s tremi dejanji: 1) 100.000 gold. daruje kranjskemu deželnemu zakladu, da se zida novo poslopje, v katero pride kranjski muzej, in ki mora leta 1890. gotovo biti. (Stroški cele stavbe so prevdarjeni na 200.000 gold. ter bo 100.000 gold. zadelo deželni zaklad.) 2) Vse reči do vrednosti 1 gold., ki so zastavljene v zastavnici hranilnice, se dadó brezplačno lastnikom nazaj. (Skupna vrednost do 1 gold. zastavljenih stvarí utegne znašati nad 2000 gold.) 3) Od zneskov do 300 gold., ki so jih kranjski deželani dolžni hranilnici, bode od 1. julija zahtevalo se obresti le po 4 gold. od sto, tedaj začasno le toliko, kolikor tudi hranilnica sama zdaj obresti daje pri njej vloženim zneskom. — Vladni zastopnik je zboru zahvalo izrekel za navedene sklepe.

— (*Ljubljanski „Sokol"*) v proslavljenje poroke Njih visok. cesarjeviča Rudolfa z Nj. kralj. visokostjo kraljičino Stefanijo priredi s pomočjo druzih ljubljanskih društev in društev iz okolice prihodnjo nedeljo 8. maja veliko ljudsko svečanost na sijajno dekoriranem vrtu Kozlarjeve pivovarne. Program: 1. Slavnostni govor. 2. Petje združenega moškega zbora pevcev ljubljanske ter šišenske čitalnice. 3. Petje mešanega zbora šišenske čitalnice. 4. Plezanje na drevo za dobitke. 5. Loterija šišenske čitalnice 6. Šaljiva tehtnica. 7. Umetalni ogenj in konečni tableau. Pri svečanosti bode svirala cela vojaška godba pešpolka véliki knez Mihael št. 26. — Začetek ob 3. uri popoludne. Vstopnina za osobo 30 kr.; otroci plačajo polovico. — Slavnostnega sprevoda vdeležila se bodo naslednja društva: Prostovoljna požarna bramba ljubljanska, filharmonično društvo, veteransko društvo, Laibacher Turnverein, katol. društvo rokodelskih pomočnikov, čitalnice iz Ljubljane, Bizovika, Št. Vida ter Šiške in „Sokol". — Zbirajo se sè svojimi zastavami točno ob ½ 2. uri popoludné na čitalničnem dvorišči in gredo potem od todi ob 2. uri skozi gospodske ulice, čez Št. Jakobski most, stari ter glavni trg, špitalske in slonove ulice po dunajski cesti preko Kozlarjevi pivovarni; na čelu jim vojaška godba. — Pri odločno neugodnem vremenu preloži se svečanost na nedeljo 22. maja t. l.

— Kakor se nam poroča, bode tudi mesto Črnomelj sijajno obhajalo spomin cesarjevičeve poroke.

— „Cerkveni Glasbenik" je v zadnjem svojem listu prinesel prilogo, na kateri med drugimi pesmami nahajamo tudi lepo himno o slavni poroki cesareviča Rudolfa z besedami gosp. Luka Jerana in napevom g. Ant. Försterja za 2, 3 ali 4 glasove, toraj za vse slučaje postavljena.

— Gosp. dr. Jos. Starè je imenovan za adjunkta pri tukajšnji c. k. finančni prokuraturi.

— Za vitezom Vesteneckom, bivšim litijskim bezirkshauptmanom, ki je uni teden odšel v svojo novo službo v Gradec, kadijo zdaj po vsem litijskem okraji z ajdovico zarad smradú, ki ga je pred odhodom njegovim napravil škandal v Ljubljani v kazinski kavarni 27. dne aprila ponoči ob dveh v družbi 4 gimnazijskih in realkinih profesorjev, ki so spremljali zeta naučnega ministra. Ker je v kavarni na časti razžaljeni mirni gost tožbo vložil sodniji, se bode o tej novi Vesteneckovi afêri uže še več slišalo, zato za danes povemo le to, da oni starček, kateri je pri zadnji večerji s Vesteneckom v Litiji cele bokale solz pretakal, jeclaje, „da tacega gospoda bezirkauptmana, kakor je naš Vesteneck bil, ne bomo več dobili", je bil župan iz Kresnic, ki še zdaj pri ognjišči tiste rute suší, ki so jih namočile njegove britke solzé pri odhodu Vesteneckovem, — dr. Pavlič pa v spiritu hranuje srce, katero je po oklicu od 28. aprila v „Laib. Wochenbl." Vesteneck pustil na Kranjskem.

— Ravno ko te vrstice pišemo, naznanja mrtvaški zvon smrt gosp. Josipa Jurčiča, mnogoletnega vrednika in slavnoznanega slovenskega pisatelja, ki je po dolgi pljučni bolezni, previden s zakramenti za umirajoče, umrl. Jutri je pogreb.

— „Laib. Wochenbl." je v 37. listu zopet izbljuval toliko nesramno lažnjivih natolcevanj o gosp. deželnem predsedniku in pa živinozdravniški ljubljanski šoli, da si za prihodnji list pridržimo o tem besedo spregovoriti.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja 3. maja. — Pretekli teden začela se je obravnava državnega proračuna za tekoče leto in pričakoval se je hud boj levičarjev zoper zborovo večino in zoper vlado. In res se je prvi naskok kazal hud, ostre besede so padale, toda uže po tretjem dnevu se je stvar začela obračati. Po tridnevni bítvi bila je nedelja in v pondeljek govoril je poročevalec grof Henrik Clam tako zmerno, rečno in tehtno, da je s tem celó hudim nasprotnikom jezike zavezal. — Sploh veje uže danes v zbornici ves drug zrak, levičarjev poprijema se obupnost, in vedenje njihovo je tako, kakor po izgubljeni bitki; uže se približujejo iz nasprotnega tabora mnogi posamezniki, to pa se ve da druge zagrizence tem bolj besne dela in h korakom zapeljuje, po katerih še globokeje padajo. O tem slabem vspehu se imajo levičarji poleg mnogo druzih dogodeb zdaj najbolj zahvaliti svojemu prvemu govorniku grofu Mannsfeldu, nekdanjemu ministru kmetijstva, kateri je v svojem besedovanji pokazal, da je on za vladanje res skoz in skozi nesposoben, naj se uže sapa kakor koli obrne.

Ob pravem času predložen je bil tudi včerajšnji predlog grofa Hohenwarta, naj posebni odsek zbornice pretresava in predlaga, da se odstrani zmešnjava o tem, kako je mogla državna sodnija o volitvah gornje avstrijskega velikega posestva, ko je vendar po postavah za to pristojna in še zmerom pristojna ostala državna zbornica, sama in izključno sama soditi.

Danes je imel dr. Tonkli srečen dan, ker je za popravo tolminske ceste pri Plavi zoper sklep budgetnega odseka dosegel 10.000 gold.

Za svečanosti prihodnjega tedna se mnogo pripravlja, pa v javnosti se vendar le še malo vidi. Vreme je te dni zeló ugodno; danes je bilo zjutraj ob 9. uri v senci 11 stopinj gorkote. Ako bo tako ostalo, bodo velikanske svečanosti lepe. Ptujcev je uže mnogo tukaj, v gostilnah je sobam poskočila cena za 15%, za okna na „Ringu" se plačuje prihodnji pondeljek uže zdaj po 50 do 200 gold., — res visok davek radovednosti!

Hrvatska. Iz Zagreba. — „Obzor objavlja novo borbo Hrvatov z Magjari zaradi Reke, katere Tisza ne mara izpustiti iz ogerskih pestí. S Preradovičem pričenja v 99. listu dotični članek in moli: „Bože živi i povrati — što je naše, nama skoro"! — Z Dunaja se sliši, da med novimi kardinali, ki jih bode kmalu imenoval papež, je tudi slavni biskup Strossmajer. Slava!

Telegram „Novicam".

Dunaj 4. maja.

O budgetni debati je dr. Tonkli v temeljitem govoru potezal se za narodno ravnopravnost po slovenskih srednjih ljudskih šolah. — Včeraj je bil Kaltenegger odstavljen od deželnega glavarstva kranjskega.

Velečastiti meščanje!

Če tudi pri volitvah v mestni odbor 25., 26. in 27. dne unega meseca nismo zmagali v vseh treh razredih z narodnimi našimi kandidati, smemo se vendar ponašati s častnim tem vspehom, da meščanstvo glavnega mesta stojí na naši strani. Dosto očitno je namreč bilo, da nasprotna nam stranka, ki voli po komandi konstitucijskega društva, zmôgla je v 2. razredu le s svojim velikim zoper sedanjo vladno sistemo obrnjenim birokratiškim aparatom, ki je segel zopet tako daleč, da je tri ces. kralj. uradnike vsilila svojim privržencem.

Dragi meščanje! Radostno je gledal narodni volilni odbor, kako navdušeni za domačo reč ste vse tri dni vreli na volišče, kazaje svetu, da se popolnem zaveste velike važnosti volilne pravice. Čast in hvala Vam zato, in še posebe zahvala tudi onim rodoljubom, ki so z iskrenim svojim sodelovanjem pripomogli k tako živahni volitveni udeležbi, katera nam v vsakoršnih prihodnjih volitvah zagotovlja sijajno zmago. Slava vsem!

Národni volilni odbor

v Ljubljani 1. maja 1881.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.

☞ **Prihodnje „Novice" zarad svečanosti o poroki svetlega cesarjeviča Rudolfa pridejo namesti v sredo uže v torek na svitlo.**